

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ „ISTORIA ȘI CIVILIZAȚIA GETO-DACILOR ÎN EPOCA LUI BUREBISTA”

Institutul de arheologie din București, în colaborare cu Institutul de tracologie, a organizat în ziua de 21 aprilie 1980 o sesiune științifică omagială închinată aniversării a 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent condus de Burebista. Au participat cercetători în domeniul arheologiei și istoriei de la institutele de profil, muzeele de istorie și Facultatea de istorie-filozofie din București.

În deschidere a luat cuvîntul *prof. dr. doc. Dionisie M. Pippidi*, directorul Institutului de arheologie, care a subliniat că această sesiune se înscrie în ampla serie de manifestări organizate în toată țara din inițiativa conducerii de partid și de stat, ca un omagiu adus luptei pentru libertate, unitate și independență duse de strămoșii noștri geto-daci.

Prof. dr. doc. Dumitru Berciu, directorul Institutului de tracologie, a susținut o comunicare privind „Importanța statului dac centralizat și independent condus de Burebista”. După ce a făcut istoricul conceptului de stat geto-dac în istoriografia românească, vorbitorul a punctat principalele cauze care au generat apariția statului unificat la geto-daci (evoluția social-economică internă, creșterea demografică, apariția *dave*-lor ca centre cu funcție urbană, nevoia unei pieți unice, necesitatea de a se pune capăt luptelor intertribale etc.) și factorii de progres realizați în cadrul statului geto-dac: unificarea politică, adoptarea denarului roman ca monedă unică, crearea unui aparat administrativ, noi reglementări juridice, colaborarea strînsă între autoritatea politică și cea religioasă, inițierea sistemului defensiv unitar al Daciei etc. După dispariția lui Burebista tradiția statală și multe din noile reglementări social-economice și politice sînt continuate și dezvoltate.

Dr. Alexandru Vulpe a prezentat „Rezultatele săpăturilor arheologice de la Popești”. Cercetările arheologice efectuate în ultimii ani în această importantă *davă* getică din Cîmpia Munteniei, îndeosebi în așezarea B, au avut ca rezultat o mai fină precizare a stratigrafiei acestei stațiuni. Pentru prima dată a fost identificată aici existența certă a unui nivel de locuire din secolele IV—III î.e.n. care a precedat întemeierea marelui centru tribal din secolele II—I î.e.n. Înainte de întemeierea *davei* întreaga suprafață a terenului a fost nivelată, a fost decolmatat șanțul hallstatian (cultura Basarabi), iar pămîntul de umplutură de aici a fost întins peste stratul de cultură din secolele IV—III î.e.n. Pe „acropolă”, primele trei nivele de locuire (Ia—b, II, III) prezintă o succesiunea neîntreruptă, fiecare fiind însă incendiat și nivelat. Urmează apoi un strat de nivelare masivă, cu pămînt roșcat adus din altă parte (nivelul IV), în care s-a găsit un denar roman din anul 56 î.e.n. Peste el s-a întins un strat de pietriș, după care așezarea a fost refăcută din temelii (nivelul V). Acest din urmă nivel se datează în a doua jumătate a secolului I î.e.n., fiind datat cu monedă de la Augustus, din anul 29—26 î.e.n., așadar posterior domniei lui Burebista.

Dr. Petre Alexandrescu s-a referit în continuare la „Religia geto-dacilor”, subliniind originalitatea acestora în cadrul amalgamului de credințe religioase ale tracilor. Amintind elele etneve divinității geto-dace cunoscute, autorul s-a oprit mai mult asupra cultului lui Zalmoxis. Este vorba de un cult de tip inițiativ, dispunînd de o hagiografie și conținînd o doctrină eshatologică rezervată virfurilor aristocrației. În epoca lui Burebista cultul lui Zalmoxis apare mult dezvoltat în sensul sporirii autorității regale prin intermediul marelui preot. În ceea ce privește esența divinității lui Zalmoxis (chthoniană sau uraniană), aceasta rămîne o problemă încă insolubilă. După cucerirea Daciei de către romani cultul nu mai este atestat, ceea ce dovedește că era religia unui cerc destul de restrîns de inițiați.

Dr. Vladimir Iliescu, pornind de la o nouă interpretare a izvoarelor literare, s-a referit la „Sfîrșitul domniei lui Burebista”. După opinia sa, acest eveniment se plasează către anul 35 î.e.n. și nu în 44 î.e.n. cum se credea pînă acum. Expediția plănuită de romani împotriva sa, despre care vorbește Strabon, urma să facă parte din campania lui Octavian în Illiria, iar orașul Segestae ar fi devenit baza de plecare în războiul împotriva dacilor. Alte izvoare (Horatius, Suetonius, Florus) se referă, începînd cu anul 34—33 î.e.n. și pînă în 29 î.e.n. la un alt rege important, Cotiso. În lista regilor dacii reprodușă de Iordanes după Dio Chrisostomul, Cotiso nu figurează, ceea ce înseamnă că statul său, situat în munți (după Florus), nu făcea parte din nucleul inițial al regatului lui Burebista.

Dr. Vlad Zirra a prezentat „Persistențe Latene în cultura geto-dacă din secolul I î.e.n. Din a doua jumătate a secolului II î.e.n. se constată dispariția rapidă a elementului celtic din Transilvania (doar 20—25 morminte cunoscute), concomitent cu înmulțirea considerabilă a cetăților dacice. Influențele celtice în cultura geto-dacă se arată a fi mult mai slabe decât se credea. Este vorba în principal doar de două aspecte: vehicularea unui fond de materiale Latene veritabile de către dacii (mai mult fenomen de modă) și proliferarea în cultura geto-dacă a mai multor materiale de origine celtică. Ceramica dacică lucrată la roată, prin pastă, ardere, forme și decor prezintă un aspect unitar, tradițional (în secolul I î.e.n.), pe ambele versante ale Carpaților. Influențele celtice se observă mai mult în decorul unor vase. Unele și podoabele folosite de geto-dacii sînt în majoritate lucrate pe loc, după modelele centrale europene cunoscute pe un spațiu vast. Dacii au preluat și prelungit folosința unor tipuri de podoabe de schemă Latene mijlocie pînă în prima jumătate a secolului I î.e.n. Descoperirile de monede, piese de car și de harnașament, precum și unele arme celtice sînt extrem de rare. Unele influențe celtice din spațiul extracarpatic se datorează scordiscilor veniți în Oltenia. Tezaurul de obiecte de argint de la Blaj, încă inedit, datează din prima jumătate a secolului I î.e.n.

Dr. Maria Chișescu a vorbit despre „Circulația monedelor romane republicane și imperiale în Dacia”. Autoarea susține existența încă la sfîrșitul secolului al VI-lea î.e.n. a unor formațiuni statale la geto-dacii, singurele forme de organizare capabile să se opună armatelor persane și apoi macedonene, scîților și bastarnilor. Emiterea monedelor proprii constituie unul din atribuțiile statului suveran. Asemenea formațiuni statale, anterioare lui Burebista, au putut fi dovedite prin studierea ultimelor tipuri monetare geto-dace. Faptul că majoritatea denarilor romani republicani coplați în Dacia datează din anii 120—80 î.e.n. presupune copierea lor în anii 70—50 î.e.n., adică tocmai în timpul lui Burebista. Circa două treimi din monedele romane republicane descoperite în Dacia sînt de fapt emisiuni geto-dace de tip roman republican. Ele au fost descoperite și pe teritoriile Bulgariei, Iugoslaviei și Ungariei, avînd deci și o circulație în afara Daciei. După dispariția lui Burebista monetăria geto-dacă de tip roman continuă să funcționeze. Pentru perioada dinaintea de cucerirea Daciei sînt citate tezaurele de denari republicani și imperiale de la Bozleni și Ripile în Moldova, emise în același atelier, sau cele de la Dobla și Tibru în Transilvania, emise probabil în cadrul statului lui Decebal. După cucerirea romană, în Moldova continuă emiterea de monede locale de tip roman imperial în secolele II—III, ceea ce presupune și o continuitate statală în acest interval. Așa s-ar explica numărul aproape dublu de monede romane din Moldova față de cele din Dacia romană. Copii carpcice după denarii romani au fost identificate în tezaurele de la Stăncuța, Ghindăoani, Rîșca, Făurei.

În încheiere, *prof. dr. doc. Radu Vulpe* s-a referit la „Personalitatea lui Burebista”. Avînd în vedere numărul redus de informații antice privind acest subiect, judecarea personalității lui Burebista nu se poate face decât în lumina faptelor sale. Acestea îi recomandă ca pe un strălucit geniu militar și politic. Originea lui getică este precizată în mod expres de către Strabon. Se presupune că provenea dintr-o familie ilustră, de conducători de triburi. Ascensiunea sa rapidă a fost asigurată de colaborarea cu marele preot Deceneu, aflat se pare în fruntea unei alte mari formațiuni tribale, probabil aceea a dacilor din Transilvania. Împreună ei au inițiat și realizat unificarea tuturor geto-dacilor, consolidarea statului prin înnoiri legislative și religioase, apoi înfrîngerea celtilor și cucerirea orașelor pontice. În lista de regi a lui Iordanes, Deceneu nu apare ca urmaș direct al lui Burebista. Este probabil ca Deceneu să fi murit înaintea lui Burebista și să nu fi participat la dezmembrarea statului său. Răsturnarea regelui va fi fost opera altor fruntași geto-dacii, supuși din nevoia unirii în fața pericolului comun și răsculați după ce acest pericol va fi fost socotit dispărut. Dar marile înfăptuiri din timpul lungii domnii a lui Burebista nu au putut fi anulate, ele sînd în continuare la temelie dezvoltării ulterioare a societății geto-dace.

Nicolae Conoatei